

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.81>
УДК 33. 330.3:368

*М. Д. Абрамов,
аспірант, Український державний університет науки і технологій
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7311-5474>*

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЙ ДО КОМПЛЕКСНОЇ ДІАГНОСТИКИ

*М. Abramov,
Postgraduate student, Ukrainian State University of Science and Technologies*

UTILIZATION OF THE INTEGRATED ECONOMIC SECURITY ASSESSMENT MODEL FOR DETERMINING THE READINESS OF INSURANCE COMPANIES FOR COMPREHENSIVE DIAGNOSTICS

У статті проведено детальний аналіз структури функціональних складових страхових компаній з урахуванням зовнішніх і внутрішніх ризиків, що мають вплив на їхню стійкість та економічну безпеку в умовах сучасної глобалізації. Обґрунтовано рекомендації з інтегральної оцінки рівня економічної безпеки страхових компаній, що сприяють формуванню об'єктивної характеристики їхньої безпеки та наочно розкривають стан окремих складових, таких як фінансова, кадрова, соціально-психологічна, інформаційно-аналітична, організаційна, ринкова та політико-правова. Апробація наданих рекомендацій на прикладі ПрАТ «СГ «ТАС» дозволила встановити математичні залежності між загальним рівнем економічної

безпеки страхової компанії та окремими її складовими. Розроблено модель інтегральної оцінки рівня економічної безпеки страхової компанії, яка, як аналітичний інструмент, відіграє ключову роль у процесі управління ризиками та фінансовими стратегіями, а її використання дозволить страховим компаніям адаптуватися до непередбачуваних змін на ринку та в економічному середовищі, забезпечуючи ефективне функціонування навіть в умовах високого рівня нестабільності.

The article provides a detailed analysis of the structure of functional components of insurance companies, taking into account external and internal risks that affect their stability and economic security in the conditions of modern globalization. Recommendations for the integral assessment of the level of economic security of insurance companies are substantiated, which contribute to forming an objective characteristic of their security and vividly reveal the state of individual components, such as financial, personnel, socio-psychological, information-analytical, organizational, market, and political-legal. The validation of the provided recommendations on the example of IG «TAS» PJSC allowed establishing mathematical dependencies between the overall level of economic security of the insurance company and its individual components. A model of integral assessment of the level of economic security of an insurance company has been developed, which, as an analytical tool, plays a key role in risk management and financial strategies, as its utilization allows insurance companies to adapt to unforeseen changes in the market and economic environment, ensuring effective functioning even in conditions of high instability.

The developed model of integral assessment encompasses various dimensions of economic security, facilitating a comprehensive understanding of the company's resilience and adaptability. By incorporating diverse factors such as financial stability, human resources management, socio-psychological aspects, information analytics, organizational robustness, market dynamics, and political-legal considerations, the model offers a holistic view of the company's risk landscape.

Furthermore, the utilization of this model as an analytical instrument empowers insurance companies to proactively manage risks and devise sound financial strategies. It enables them to anticipate and respond to market fluctuations and economic uncertainties, thereby ensuring sustainable operations amidst volatile conditions. Additionally, the model aids in strategic decision-

making by providing actionable insights into areas requiring attention and investment to enhance overall economic security.

In essence, the integrated approach presented in the article underscores the significance of comprehensive risk assessment and management in safeguarding the stability and viability of insurance companies in today's dynamic global environment

Ключові слова: *страхові компанії, економічна безпека, ризики, функціональні складові, модель, інтегральна оцінка.*

Keywords: *insurance companies, economic security, risks, functional components, model, integral assessment.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В сучасних умовах глобалізації та зростаючої нестабільності на фінансових ринках питання економічної безпеки стає надзвичайно актуальним для різноманітних суб'єктів господарювання. Особливо це стосується страхових компаній, які здійснюють фінансові операції та несуть відповідальність перед своїми клієнтами. У зв'язку з цим, важливим завданням є розробка ефективних методів оцінки економічної безпеки страхових компаній. Одним із сучасних підходів є використання моделі інтегральної оцінки економічної безпеки, яка дозволяє систематизувати, аналізувати та враховувати фінансові, організаційні, технологічні та інші аспекти діяльності страхових компаній, що впливають на їх економічну безпеку. Враховуючи складність та ризикованість фінансових операцій страхових компаній, застосування моделі інтегральної оцінки економічної безпеки є актуальним і важливим завданням раннього виявлення можливих проблем та вчасного реагування на них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам економічної безпеки страхових компаній в останні роки приділяється значна увага вітчизняних вчених, серед яких: І.Г. Аберніхіна, В.В. Бобиль, Н.Ю. Гічова, Л.В. Гнилицька, Н.В. Зачосова, М.С. Клапків, Л.В. Омельчук, В.С. Свірський, Н.С. Ситник, О.А. Топоркова, В.М. Фурман, С.В. Юдіна та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасні умови глобалізації та швидких змін на ринку страхових послуг вимагають не лише визначення рівня економічної безпеки, а й детального розроблення методичних підходів до цього процесу. Економіко-математичне моделювання є ефективним інструментом у цьому процесі, оскільки дозволяє аналізувати різноманітні аспекти функціонування страхових компаній та їхній вплив на економічну безпеку, враховувати фінансові показники, динаміку ринкових показників, внутрішні та зовнішні фактори ризику, а також інші ключові параметри, що впливають на стабільність страхового бізнесу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розробка моделі інтегральної оцінки рівня економічної безпеки страхових компаній, яка ґрунтується на доступних інформаційних ресурсах та математично-статистичному інструментарії обробки даних, та її апробація в умовах реального суб'єкту страхового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність забезпечення економічної безпеки страхових компаній є невід'ємною складовою ефективного функціонування економічної системи України, і обумовлено це тим, що стабільне функціонування страхового ринку є передумовою формування ефективної системи захисту громадян, суб'єктів господарювання та держави, оскільки страхові компанії виступають ключовими учасниками цього процесу, забезпечуючи фінансовий захист та компенсацію ризиків для різних сфер суспільства. Страховий ринок є важливим джерелом довгострокових інвестицій в економіку України. Здатність страхових компаній ефективно управляти ризиками та накопичувати фінансові ресурси сприяє створенню стабільного фінансового середовища, розвитку інфраструктури, інноваціям та загальному економічному зростанню.

Забезпечення економічної безпеки страхових компаній має важливе значення як для забезпечення захисту інтересів різних суб'єктів економіки, так і для збалансованого та стабільного розвитку національної економіки країни.

Основні зовнішні і внутрішні ризики, які впливають на стійкість та

економічну безпеку страхових компаній в сучасних умовах глобалізаційних викликів:

1. Внутрішні ризики:

- фінансові ризики. Страхові компанії повинні мати достатні фінансові ресурси для відшкодування збитків та реагування на зміни в ринкових умовах. Значний розмір власного капіталу, страхових резервів, збалансоване управління активами та пасивами, а також ефективні фінансові стратегії є ключовими елементами фінансової стійкості;

- організаційні ризики: стан регіональної мережі (розгалужена та ефективно функціонуюча регіональна мережа дозволяє страховій компанії ефективно обслуговувати клієнтів та розширювати свою діяльність на ринку страхових послуг); тривалий період функціонування на ринку страхових послуг може слугувати важливим індикатором досвіду та стабільності страхової компанії; обсяг та стійкість клієнтської бази (висока репутація та рівень довіри клієнтів), яка сприяє забезпеченню стабільного потоку доходів і тривалому успіху страхової компанії у довгостроковій перспективі;

- управлінські ризики. Недосконалість стратегій управління, недостатній рівень керівництва та відсутність адекватного контролю можуть призвести до зниження ефективності управління страховою компанією та підвищення ризику неспроможності досягти стратегічних цілей;

- кадрові ризики, втрати кваліфікованого персоналу, недостатність навичок та компетенцій, а також проблеми з мотивацією персоналу можуть негативно вплинути на якість обслуговування та ефективність управління. Наявність кваліфікованого персоналу є важливим фактором успіху для страхових компаній у глобальному ринковому середовищі, де конкуренція постійно зростає, а вимоги до якості обслуговування та ефективності вдосконалюються;

- інформаційні ризики. Збої в системах інформаційної безпеки, кібератаки та неефективне використання технологій можуть призвести до порушень безпеки даних та значних втрат фінансових ресурсів страхової компанії.

2. Зовнішні ризики:

- економічні ризики. Зміни в економічній кон'юктурі, такі як рецесії, інфляція, зміни валютних курсів, можуть впливати на фінансову стійкість та прибутковість страхових компаній;

- політичні ризики. Політичні конфлікти, зміни в законодавстві, податкові реформи можуть мати великий вплив на діяльність страхових компаній та їх спроможність досягати стратегічних цілей;

- соціокультурні ризики. Зміни в поведінці споживачів, демографічні тенденції, та культурні зміни можуть впливати на попит на страхові послуги та стійкість ринку;

- інноваційні ризики. Економічні наслідки, спричинені COVID-19 та введенням воєнного стану в країні створили нові потреби та вимоги на ринку страхування. Страхові компанії, які швидко реагують та впроваджують нові інноваційні продукти та послуги, можуть збільшити свою конкурентоспроможність та стійкість в сучасному бізнес-середовищі;

- конкурентні ризики. Зміни в конкурентному середовищі, а саме поява нових конкурентів, зміни у стратегіях маркетингу та динаміці ціноутворення (конкуренція може призвести до зниження цін на страхові продукти та послуги або до введення спеціальних пропозицій і знижок для залучення клієнтів), можуть впливати на прибутковість та ринкову позицію страхової компанії;

- екологічні ризики. Зміна клімату, природні катастрофи та екологічні кризи можуть призвести до значних збитків для страхових компаній, які відшкодовують збитки внаслідок стихійних лих.

Інтегральна оцінка економічної безпеки відіграє важливу роль у визначенні готовності страхових компаній до комплексної діагностики, оскільки вона дозволяє здійснювати системний підхід до оцінки рівня безпеки та стійкості компанії під час можливих кризових ситуацій.

Модель інтегральної оцінки економічної безпеки включає різні показники, які можуть бути виміряні та оцінені з використанням різних

методів, включаючи фінансовий аналіз, методи математичного моделювання та ризик-орієнтовані підходи, що впливають на стабільність страхових компаній (рис. 1).

I етап. Аналіз потенційних ризиків і загроз для економічної безпеки страхової компанії.
II етап. Визначення джерел інформації, які відображають різні аспекти складових економічної безпеки страхової компанії (фінансова звітність, статистичні дані, звіти з ризик-менеджменту тощо).
III етап. Формування ключових показників функціональних складових економічної безпеки страхової компанії.
IV етап. Нормування показників (встановлення граничних значень для кожного показника).
V етап. Кількісна і якісна оцінка рівня економічної безпеки. Об'єднання кількісної і якісної оцінок рівня економічної безпеки страхової компанії дозволить отримати комплексний та всебічний погляд на її економічну стійкість і надійність.
VI етап. Визначення вагових коефіцієнтів для показників. Призначення значень ваги кожному показнику відповідно до їхнього впливу на загальний стан економічної безпеки страхової компанії.
VII етап. Розрахунок інтегрального показника для кожної функціональної складової економічної безпеки страхової компанії.
VIII етап. Об'єднання інтегральних показників для кожної функціональної складової у загальний інтегральний показник економічної безпеки страхової компанії.
IX етап. Розроблення стратегій та заходів для підвищення рівня економічної безпеки страхової компанії, з урахуванням її конкретних особливостей та потреб, а також з метою забезпечення її стійкості та успішності в динамічному економічному середовищі.

Рис. 1. Модель інтегральної оцінки рівня економічної безпеки страхової компанії

Джерело: побудовано автором за [2-6]

Оцінювання економічної безпеки страхової компанії здійснюється з урахуванням всіх внутрішніх і зовнішніх ризиків, які впливають на її діяльність. Завдяки комплексному підходу, можна не лише оцінити поточний стан страхової компанії, а й прогнозувати напрямки її майбутнього розвитку.

Приватне акціонерне товариство «Страхова група «ТАС» є визнаним лідером на страховому ринку України, надаючи надійний захист для понад 1 мільйона клієнтів, а також відзначається провідними позиціями як за кількістю укладених договорів страхування, так і за обсягом сплачених страхових виплат/відшкодувань. Маючи ліцензії на 38 видів страхування та розвиваючи інноваційні підходи, компанія постійно працює над вдосконаленням своїх продуктів і пропонує понад 100 різноманітних їх видів, забезпечуючи індивідуальний підхід до кожного клієнта. З регіональною мережею, яка налічує майже 600 офісів продажів, страхова компанія забезпечує доступність сервісу для клієнтів у різних регіонах країни. Завдяки широкій мережі офісів продажів, клієнти можуть отримати консультацію та оформити страховий поліс в зручному для них місці, що сприяє забезпеченню максимального комфорту та задоволення потреб клієнтів у виборі страхового захисту. Протягом чверті століття СГ «ТАС» підтверджує свою надійність та стабільність, надаючи клієнтам високоякісний сервіс і захист від ризиків [4].

На сьогодні, в умовах збільшення численності ризиків, спричинених пандемією COVID-19 та воєнним станом в країні, страхові компанії повинні активно адаптуватися до нових реалій, що вимагає стратегічного підходу та гнучкості, щоб забезпечити надійний захист для своїх клієнтів і одночасно зберегти стійкість свого бізнесу. Один з прикладів реагування на нові виклики – зміни в умовах договорів туристичного страхування СГ «ТАС», а саме розширення страхового покриття на випадок захворювання на COVID-19 свідчить про готовність компанії адаптуватися до непередбачуваних обставин та враховувати нові ризики [4].

Страхові компанії є одними з найбільш чутливих до змін секторами в

умовах нестабільної політичної і соціально-економічної ситуації в країні. Нестабільність може створювати нові ризики, а також підвищувати існуючі, що вимагає від страхових компаній постійного моніторингу та оцінки ситуації для забезпечення ефективного управління ризиками. Одним з головних викликів для страхових компаній є потреба в оцінці рівня економічної безпеки в умовах нестабільності, вони повинні активно використовувати аналітичні інструменти та моделі для оцінки та прогнозування ризиків і вчасного реагування на зміни в економічній та політичній обстановці.

Страхові компанії повинні розвивати партнерські відносини з урядовими органами та міжнародними організаціями для обміну інформацією та координації дій у сфері забезпечення економічної безпеки, адже це сприятиме впровадженню більш ефективних стратегій управління ризиками, відповідності законодавству, підвищенню фінансової стійкості та розвиток нових продуктів і послуг у секторі страхування, стабільному та прогресивному розвитку економіки країни [5].

III-VI етапи моделі інтегральної оцінки економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» за комплексним підходом, включають:

1. Відбір показників фінансової складової економічної безпеки страхової компанії та встановлення їх граничних значень. Для обраної системи показників фінансової складової економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» рекомендується надати вагові значення (табл. 1).

**Таблиця 1. Показники фінансової складової економічної безпеки ПрАТ
«СГ «ТАС» та їх вагові коефіцієнти**

Показник	Рік					Питома вага у структурі функціональної складової	Граничне значення
	2018	2019	2020	2021	2022		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності, грн.	0,03	0,01	0,00	-0,01	0,06	0,088	0,20-0,35
Коефіцієнт загальної платоспроможності, грн.	1,39	1,41	1,40	1,34	1,42	0,086	≥2
Коефіцієнт ліквідності страхових резервів, грн.	1,68	1,69	1,56	1,96	1,45	0,090	>
Коефіцієнт страхового покриття, грн.	3,33	3,21	2,84	3,07	2,99	0,086	>
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності), грн.	0,28	0,29	0,28	0,25	0,29	0,098	>0,50
Коефіцієнт фінансової стійкості, грн.	0,96	0,96	0,95	0,95	0,94	0,082	0,75-0,90
Коефіцієнт перестраховування, грн.	0,11	0,10	0,09	0,06	0,05	0,088	<0,50
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, грн.	2,77	3,11	2,92	3,42	3,07	0,100	>
Рентабельність страхової послуги, грн.	0,00	0,06	0,06	0,03	0,13	0,102	>
Рентабельність страхової діяльності, грн.	0,00	0,06	0,07	0,04	0,12	0,090	>
Рентабельність активів, грн.	0,00	0,06	0,06	0,08	0,11	0,090	>

Джерело: розраховано за даними [3-5]

2. Відбір показників кадрової складової економічної безпеки страхової компанії та встановлення їх граничних значень. Для обраної системи показників кадрової складової економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» рекомендується надати вагові значення (табл. 2).

**Таблиця 2. Показники кадрової складової економічної безпеки ПрАТ
«СГ «ТАС» та їх вагові коефіцієнти**

Показник	Рік					Питома вага у структурі функціона- льної складової	Граничне значення
	2018	2019	2020	2021	2022		
Забезпечення кадрами, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,22	1,00
Плинність персоналу, %	-	0,01	-	-	0,11	0,28	4,00
Стабільність, стаж роботи, %	0,99	1,00	0,91	0,90	1,00	0,30	>
Рівень дисципліни, %	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,20	<

Джерело: розраховано за даними [3-5]

3. Відбір показників соціально-психологічної складової економічної безпеки страхової компанії та встановлення їх граничних значень. Для обраної системи показників соціально-психологічної складової економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» рекомендується надати вагові значення (табл. 3).

**Таблиця 3. Показники соціально-психологічної складової економічної
безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» та їх вагові коефіцієнти**

Показник	Рік					Питома вага у структурі функціона- льної складової	Граничне значення
	2018	2019	2020	2021	2022		
Коефіцієнт окупності соціальних витрат, %	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,21	1,00
Коефіцієнт прибутковості людського капіталу, %	0,04	0,06	0,06	0,05	0,05	0,26	$\geq 1,00$
Коефіцієнт трудової дисципліни, %	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,25	$< 1,00$
Рівень інтелектуального потенціалу, %	0,98	0,98	0,98	0,98	0,98	0,28	1,00

Джерело: розраховано за даними [3-5]

На основі отриманих результатів рівня інтелектуального потенціалу працівників ПрАТ «СГ «ТАС» можна визначити область інтелектуального потенціалу працівників компанії (табл. 4), зробити висновки щодо його достатності та необхідності подальшого розвитку.

Таблиця 4. Области значень інтелектуального потенціалу ПрАТ «СГ «ТАС»

Значення показника інтелектуального потенціалу	Характеристика рівня інтелектуального потенціалу
0,80-1,00	Потенціал високий
0,60-0,80	Потенціал достатній
0,40-0,60	Потенціал середній
0,20-0,40	Потенціал послаблений
0,00-0,20	Потенціал низький

Джерело: запропоновано за даними [3-5]

4. Відбір показників інформаційно-аналітичної складової економічної безпеки страхової компанії та встановлення їх граничних значень. Для обраної системи показників інформаційно-аналітичної складової економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» рекомендується надати вагові значення (табл. 5).

Таблиця 5. Показники інформаційно-аналітичної складової економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» та їх вагові коефіцієнти

Показник	Рік					Питома вага у структурі функціональної складової	Граничне значення
	2018	2019	2020	2021	2022		
Продуктивність інформації, грн.	241,9	321,1	417,8	467,8	562,4	0,36	>
Коефіцієнт інформаційної озброєності, %	5,08	5,13	4,15	4,45	4,16	0,36	>20 %
Коефіцієнт захищеності інформації, %	16,4	16,3	17,6	18,3	18,6	0,28	20 %

Джерело: розраховано за даними [3-5]

5. Відбір показників організаційної складової економічної безпеки страхової компанії та встановлення їх граничних значень. Для обраної

системи показників організаційної складової економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» рекомендується надати вагові значення (табл. 6).

**Таблиця 6. Показники організаційної складової економічної безпеки
ПрАТ «СГ «ТАС» та їх вагові коефіцієнти**

Показник	Рік					Питома вага у структурі функціона- льної складової	Граничне значення
	2018	2019	2020	2021	2022		
Коефіцієнт впровадження нових інноваційних видів страхових продуктів та послуг, %	0,72	0,74	0,78	0,78	0,80	0,17	Від 0,70 до 0,80
Показник ефективності управління компанією, грн.	0,02	0,40	0,41	0,22	0,66	0,16	1,00
Показник незалежності від перестраховування, %	0,90	0,91	0,94	0,94	0,96	0,14	Від 0,50 до 0,90
Індекс надійності клієнтської бази, %	1,04	1,04	1,04	1,04	1,04	0,13	≥ 1
Середній темп зростання клієнтської бази, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,12	≥ 1
Індекс зростання якості клієнтського капіталу, %	1,02	1,02	1,02	1,00	1,00	0,13	≥ 1
Індекс прибутковості клієнтського капіталу, %	1,19	1,52	1,20	1,22	1,05	0,15	≥ 1

Джерело: розраховано за даними [3-5]

6. Відбір показників ринкової складової економічної безпеки страхової компанії та встановлення їх граничних значень. Для обраної системи показників ринкової складової економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» рекомендується надати вагові значення (табл. 7).

**Таблиця 7. Показники ринкової складової економічної безпеки ПрАТ
«СГ «ТАС» та їх вагові коефіцієнти**

Показник	Рік					Питома вага у структурі функціональної складової	Граничне значення
	2018	2019	2020	2021	2022		
Частка ринку, %	5,57	6,76	7,32	7,49	8,22	0,20	>
Витратність страхової послуги, грн.	0,12	0,18	0,19	0,20	0,19	0,15	<
Рівень конкурентоспроможності, %	0,27	5,61	7,10	8,08	10,75	0,20	>
Рівень збитковості страхової діяльності, %	0,44	0,44	0,46	0,49	0,40	0,25	<
Коефіцієнт забезпеченості страхових послуг, грн.	0,78	0,76	0,80	0,73	0,77	0,10	>
Входження до міжнародної фінансової групи, бал	-1	-1	-1	-1	-1	0,10	Від 1 б до 4 б

Джерело: розраховано за даними [3-5]

7. Відбір показників політико-правової складової економічної безпеки страхової компанії та встановлення їх граничних значень. Для обраної системи показників політико-правової складової економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» рекомендується надати вагові значення (табл. 8).

**Таблиця 8. Показники політико-правової складової економічної безпеки
ПрАТ «СГ «ТАС» та їх вагові коефіцієнти**

Показник	Рік					Питома вага у структурі функціональної складової	Граничне значення
	2018	2019	2020	2021	2022		
Коефіцієнт платіжної дисципліни, %	1,00	1,00	0,99	1,00	0,99	0,20	1,00
Коефіцієнт якості юридичних послуг, %	0,99	0,98	0,99	0,98	0,99	0,30	1,00
Коефіцієнт юридичного менеджменту, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,20	1,00
Коефіцієнт впливу воєнного стану на бізнес, %	-	-	-		29,70	0,30	1,00

Джерело: розраховано за даними [3-5]

На VI етапі, для об'єктивної оцінки рівня економічної безпеки страхової компанії, залучаються експерти галузі, які мають значний досвід та професійні знання в сфері страхування, і які надають вагові оцінки різним аспектам фінансової стійкості та ризикам, що впливають на діяльність страхової компанії (табл. 9-10).

**Таблиця 9. Результати оцінки рівня економічної безпеки ПрАТ «СГ
«ТАС»**

Показник економічної безпеки	Бальна оцінка (від 0 до 1)					Питома вага у структурі функціональної складової
	Рік					
	2018	2019	2020	2021	2022	
Фінансова складова						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності, грн	0,15	0,05	0,00	0,00	0,36	0,088
Коефіцієнт загальної платоспроможності, грн	0,40	0,50	0,50	0,40	0,50	0,086
Коефіцієнт ліквідності страхових резервів, грн.	0,90	0,90	0,85	0,98	0,80	0,090
Коефіцієнт страхового покриття, грн.	1,00	1,00	0,88	1,00	0,90	0,086
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності), грн.	0,40	0,40	0,40	0,36	0,40	0,098
Коефіцієнт фінансової стійкості, грн.	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,082
Коефіцієнт перестраховування, грн.	0,99	1,00	1,00	1,00	1,00	0,088
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, грн.	0,98	1,00	0,99	1,00	1,00	0,100
Рентабельність страхової послуги, %	0,00	0,36	0,36	0,28	0,40	0,102
Рентабельність страхової діяльності, %	0,00	0,36	0,36	0,28	0,40	0,090
Рентабельність активів, %	0,00	0,36	0,36	0,36	0,40	0,090
Кадрова складова						
Забезпечення кадрами, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,22
Плинність персоналу, %	1,00	0,99	1,00	1,00	0,95	0,28
Стабільність, стаж роботи, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,30
Рівень дисципліни, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,20
Соціально-психологічна складова						
Коефіцієнт окупності соціальних витрат, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,21
Коефіцієнт прибутковості людського капіталу, %	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,26

Продовження таблиці 9.

Коефіцієнт трудової дисципліни, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,25
Рівень інтелектуального потенціалу, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,28
Інформаційно-аналітична складова						
Продуктивність інформації, грн.	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,36
Коефіцієнт інформаційної озброєності, %	0,50	0,50	0,45	0,45	0,45	0,36
Коефіцієнт захищеності інформації, %	0,90	0,90	0,95	0,98	0,98	0,28
Організаційна складова						
Коефіцієнт впровадження нових інноваційних видів страхових продуктів та послуг	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,17
Показник ефективності управління компанією	0,10	0,50	0,50	0,20	0,90	0,16
Показник незалежності від перестрахування	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,14
Індекс надійності клієнтської бази	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,13
Середній темп зростання клієнтської бази	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,12
Індекс зростання якості клієнтського капіталу	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,13
Індекс прибутковості клієнтського капіталу	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,15
Ринкова складова						
Частка ринку, %	0,80	0,90	0,90	0,90	0,90	0,20
Витратність страхової послуги, тис грн	0,95	0,80	0,80	0,80	0,80	0,15
Рівень конкурентоспроможності, %	0,36	0,80	0,90	0,90	1,00	0,20
Рівень збитковості страхової діяльності, %	0,80	0,80	0,80	0,75	0,80	0,25
Коефіцієнт забезпеченості страхових послуг, грн.	0,85	0,85	0,90	0,80	0,90	0,10
Входження до міжнародної фінансової групи	0,90	0,90	0,90	0,90	0,25	0,10
Політико-правова складова						
Коефіцієнт платіжної дисципліни, %	1,00	1,00	0,90	1,00	0,90	0,20
Коефіцієнт якості юридичних послуг, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,30
Коефіцієнт юридичного менеджменту, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,20
Коефіцієнт впливу воєнного стану на бізнес, %	-	-	-		0,90	0,30

Джерело: розраховано за даними [3-5]

На VII етапі запропоновано характеризувати рівень економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» за такою шкалою (табл. 9):

- низький рівень (0; 0,36) – розраховані значення показників функціональних складових характеризуються наявністю тенденцій до зростання небезпеки, наявністю ознак кризового стану;

- достатній рівень (0,36; 0,80) – розраховані значення показників функціональних складових свідчать про те, що вони перебувають в допустимих межах, але існує певний ризик та можливість зростання небезпеки в майбутньому;

- високий рівень (0,80; 1,00) – розраховані значення показників функціональних складових характеризуються відсутністю загроз і небезпек, ефективним управлінням ризиками та можливостями, що сприяє стійкому розвитку та успішному функціонуванню страхової компанії.

Значення вагових коефіцієнтів b_j наведені у табл. 10.

Таблиця 10. Значення вагових коефіцієнтів груп показників економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС»

Коефіцієнт	Групи функціональних складових економічної безпеки	Значення вагового коефіцієнту
b_1	Фінансова складова	0,155
b_2	Кадрова складова	0,142
b_3	Соціально-психологічна складова	0,133
b_4	Інформаційно-аналітична складова	0,138
b_5	Організаційна складова	0,147
b_6	Ринкова складова	0,150
b_7	Політико-правова складова	0,135

Джерело: розраховано за даними [3-5]

Відповідно до зазначених формул та методики [1] необхідно провести розрахунок індексу економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» за кожною із функціональних складових.

Таблиця 11. Інтегральні показники Іі за функціональними складовими економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС»

Група показників	Іі	Рік					Вагові коефіцієнти (b)
		2018	2019	2020	2021	2022	
Фінансова складова	I ₁	0,52	0,63	0,60	0,60	0,65	0,155
Кадрова складова	I ₂	1,00	1,00	1,00	1,00	0,99	0,142
Соціально-психологічна складова	I ₃	0,72	0,72	0,72	0,72	0,72	0,133
Інформаційно-аналітична складова	I ₄	0,79	0,79	0,79	0,80	0,80	0,138
Організаційна складова	I ₅	0,86	0,92	0,92	0,87	0,98	0,147
Ринкова складова	I ₆	0,75	0,84	0,86	0,84	0,82	0,150
Політико-правова складова	I ₇	0,70	0,70	0,68	0,70	0,95	0,135

Джерело: розраховано за даними [3-5]

Загальний інтегральний індекс показує достатній рівень економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» за 2018-2022 роки (табл. 12), про те не є достатнім для безпечного та стабільного функціонування страхової компанії.

Таблиця 12. Інтегральний індекс економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС»

Страхова компанія	I	2018	2019	2020	2021	2022
ПрАТ «СГ «ТАС»	I	0,76	0,80	0,80	0,79	0,84

Джерело: розраховано за даними [3-5]

Аналіз показників функціональних складових економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС» свідчить про нестабільність досягнутого страховою компанією рівня економічної безпеки, що є результатом суттєвого впливу чинників зовнішнього середовища. Зокрема, пандемія COVID-19 спричинила значні виклики для бізнесу в усьому світі, включаючи сферу страхування [6]. Зміни у споживчій поведінці, зростання медичних витрат та нестабільність фінансових ринків призвели до зниження доходів страхових компаній та збільшення ризику виплати страхових відшкодувань. Воєнний стан в країні призводить до економічної нестабільності, зниження інвестицій та збільшення ризику для страхового бізнесу і впливає на фінансові результати страхових компаній через збільшення ризику страхування та зменшення

платоспроможності клієнтів. У зв'язку з цим, для ПрАТ «СГ «ТАС» стає важливим аналіз цих факторів та прийняття відповідних заходів для зменшення ризиків і збереження економічної стабільності [2].

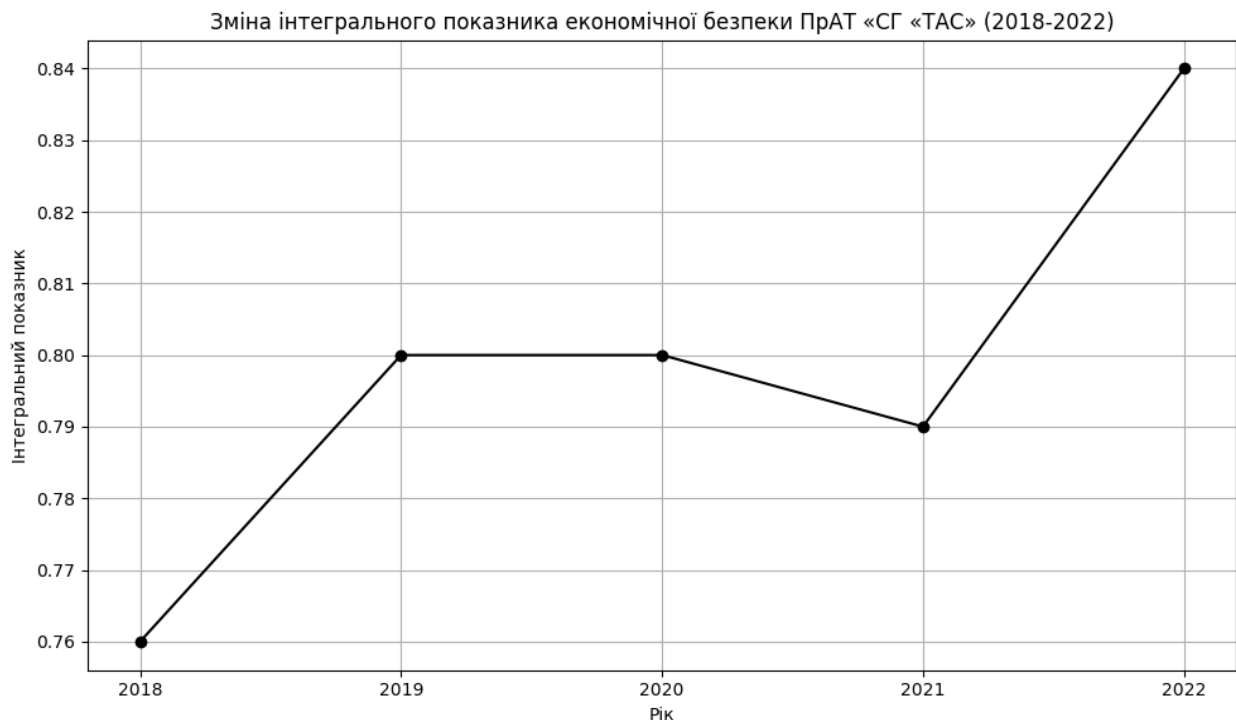

Рис. 2. Динаміка інтегрального показника економічної безпеки ПрАТ «СГ «ТАС»

Джерело: побудовано за даними [3-5]

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Основна мета використання моделі інтегральної оцінки полягає в тому, щоб забезпечити об'єктивну та комплексну оцінку фінансової стійкості та здатності страхових компаній витримати різноманітні економічні стресові ситуації. Це дозволить страховим компаніям приймати належні рішення щодо стратегій ризик-менеджменту, фінансового планування та вдосконалення внутрішніх процесів для забезпечення стійкості та ефективності діяльності в цілому.

Дослідження в сфері моделей інтегральної оцінки економічної безпеки страхових компаній є важливим напрямком для розвитку, особливо в контексті зростання важливості страхових послуг у сучасному економічному

середовищі. З урахуванням постійно зростаючих ризиків, пов'язаних з політично-економічною нестабільністю, кліматичними змінами, кіберзлочинністю та іншими факторами, які впливають на фінансову стійкість страхових компаній, розробка ефективних моделей оцінки економічної безпеки є важливим завданням, яке вимагає комплексного підходу та використання різноманітних аналітичних та математичних інструментів.

Література

1. Абрамов М.Д. Інтегральна оцінка рівня економічної безпеки страхових компаній в сучасних умовах воєнного стану в країні. *Інвестиції: Практика та досвід*. 2024. № 7. С. 7-27.
2. Бобиль В.В., Топоркова О.А., Аберніхіна І.Г. Складові елементи економічної безпеки страхової компанії. *Інвестиції: Практика та досвід*. 2023. № 4. С. 19-23.
3. Марина А., Пеценко М. Страховий ринок України в умовах війни. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № (5(05)). С. 44-51. <https://doi.org/10.32782/dees.5-7>
4. Офіційний сайт ПрАТ «СГ «ТАС». URL: <https://sgtas.ua/company/> (дата звернення: 10.03.2024)
5. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 10.03.2024)
6. Klapkiv, Y., & Svirskyi, V. (2021). Problems of functioning of the insurance services market in the conditions of COVID-19 distribution. *Economics. Finances. Law*, 2, 5-9. <https://doi.org/10.37634/efp.2021.2.1>

References

1. Abramov M.D. (2024), "Integral assessment of economic security level of insurance companies in modern conditions of military state in the country", *Investytsii: Praktyka ta dosvid*, vol. 7, pp. 7-27.
2. Bobyl', V.V. Toporkova, O.A. and Abernikhina, I.H. (2024), "Component elements of economic security of the insurance company", *Investytsii: Praktyka ta dosvid*, vol. 4, pp. 19-23.

3. Maryna A., Petsenko M. (2023), "Ukrainian insurance market during the war", *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, vol. (5(05), pp. 44-51. <https://doi.org/10.32782/dees.5-7>
4. PrAT «SH «TAS» (2024), available at: <https://sgtas.ua/company/> (Accessed 10.03.2024)
5. forinsurer.com (2024), "Statistics of the insurance market of Ukraine", available at: <https://forinsurer.com/stat> (Accessed 10.03.2024)
6. Klapkiv, Y. and Svirskyi, V. (2021), "Problems of functioning of the insurance services market in the conditions of COVID-19 distribution", *Economics. Finances. Law*, vol. 2, pp. 5-9. <https://doi.org/10.37634/efp.2021.2.1>

Стаття надійшла до редакції 10.04.2024 р.